

DLA doktori értekezés tézisei

Gyémánt Bálint

PAT METHENY MUNKÁSSÁGÁNAK
ELEMZÉSE 2000-IG KÉSZÍTETT TRIÓ
LEMEZEI TÜKRÉBEN

Témavezető: Dr. Csuhaj-Barna Tibor

Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem
28-as számú művészet- és művelődés-
történeti tudományok besorolású
doktori iskola

Budapest

2025

I. A kutatás előzményei

Pat Metheny a modernkori jazzgitározás egyik legmeghatározóbb alakja. A művész életművét eddig számos alkalommal elemezték, legtöbbször a különböző zenei korszakok mentén történő stiláris és formai vizsgálat révén. Ugyanakkor jelen ismereteim szerint mindezidáig nem született olyan átfogó kutatás, amely kifejezetten a trióformációban történő zeneszerzői tevékenység felől közelítené meg a műveket, illetve a kreatív alkotófolyamatot. Válaszokat kerestem arra, hogy miben lehet eltérő ebben a formációban működni, akár a kompozíció, akár az improvizáció szintjén. Szerettem volna megérteni, hogy Metheny bármiben eltérően viszonyul-e akár a felkészülési folyamat során, vagy az előre megírt zene kidolgozottságának nézőpontjából. Az alkotási formához személyes érintettségem is fűz, mivel több mint két évtizede gyakorló előadója vagyok ennek a zenei formációnak. A dolgozatot Pat Metheny a saját narratívájával is gazdagítja, mivel lehetőségem nyílt személyesen találkozni és interjút is készítené vele a témában.

II. Források

Az elsődleges forrásként az elmúlt öt évtizedben készült interjúkra és az adott korszakot feldolgozó angol nyelvű szakirodalomra tudtam támaszkodni. Az elemző munkában a hivatalosan megjelent kották és a saját transzkripciók összevetése is szerepet játszott. Kiemelt fontosságúnak tartottam a 2022-es, Rick Beatoval készült több órás életútinterjút alapul venni, ugyanis az ott elhangzottak jelzőfényként szolgálhattak a kutatás további fókuszpontjainak kijelölésében. Idegennyelvű forrásokat elsősorban szakkönyvek, zenész önéletrajzok, riportok, oktatási anyagok, kutatások, szakdolgozatok és doktori disszertációk tettek ki. A magyar nyelvű források közül Gonda János munkássága volt a legmeghatározóbb, melyet elsősorban az alapfogalmak tisztázása céljából hivatkoztam a dolgozatom során. Meghatározó információkhoz jutottam a YouTube videómegosztó platform segítségével, rengeteg interjú és korabeli koncertfelvétel feldolgozására nyílt lehetőségem. A legfontosabb információkat viszont mindenképpen a lemezeken megszólaló zenei történetek hordozták.

III. Módszer

A dolgozat első fejezetében igyekeztem összefoglalni, hogy mik azok a zeneipari körülmények, ahova érkezik Pat Metheny, merre tart éppen a jazz és improvizált zene műfaja. Ezek után górcső alá veszem az állítása szerint egyik legfontosabb művet, mely hatással van a mai napig kompozíciós és improvizációs gondolkodására is.

Kutatásom során az 1975 és 2000 között készült, összesen öt darab Pat Metheny zenei és művészi víziójának megvalósítására létrejött trió formációban készült album feldolgozására összpontosítottam. Munkamódszerem, hogy az előzetesen meghatározott öt albumnak igyekszem belelátni a keletkezési és háttértörténetébe, majd minden egyes lemezről egy kompozíciót kiválasztva, annak ritmikai, melodikus és harmonikus nézőpontokból való megértésére törekszem. Szakirodalmi források elemzésén, a kijelölt lemezek és azok kottáinak feldolgozásán túl igyekeztem a legfontosabb interjúkból megérteni művészi ars poeticáját. Az utolsó fejezetben pedig feldolgozásra került a gitárossal készült mélyinterjú is.

Teljes terjedelmében, kérdésekkel együtt a függelékek között kerül megosztásra a disszertáció zárását követően.

IV. Eredmények

Pat Metheny trió munkásságának feldolgozása során számos következtetés megerősítést nyert. Részben az előadó személyes háttere, kulturális gyökereinek megjelenése. az amerikai népzene egyszerűségének találkozása a jazz komplexitásával és a bebop gyökerek jelentőségével. Továbbá az is igazolást nyert, hogy a trióban való alkotását sajátos attitűd jellemzi, sokkal nagyobb teret hagy a spontán formai és dinamikai elemek megjelenésének. Ezek az eredmények összhangban állnak az interjúban elmondottakkal.

V. Az értekezés tárgyköréhez kapcsolódó tevékenység dokumentációja

Előadóművészi pályafutásom mindig is szorosan összefonódott pedagógusi munkámmal. Számomra a megszerzett tudás átadása nem csupán lehetőség, hanem hivatás. Megtiszteltetés számomra, hogy olyan fiatal művészekkel gondolkodhatok és dolgozhatok együtt, mint a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem hallgatói. Oktatói tevékenységem során minden esetben elkötelezetten törekszem arra, hogy a lehető legmagasabb szinten segítsem hallgatóim művészi és szakmai fejlődésüket.

Oktatói tevékenység:

- 2014 és 2022 között a Bartók Béla Zeneművészeti és Gyakorló Szakgimnáziumban jazzgitár főtárgy és zenekari gyakorlat tárgyak oktatása
- 2022-től a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem, Jazz tanszékén jazzgitár főtárgy, zenekari gyakorlat és szabadonválasztható zenei tárgyak oktatása

Fontosabb lemezek:

Gyémánt Bálint, Juhász Gábor:

(*Budapest*: Hunnia Records, 2011) HRCD1110

Harcza Veronika, Gyémánt Bálint: *Lifelover*.

(Berlin: Traumton Records, 2013) HVQCD03

Harcza Veronika, Gyémánt Bálint: *Tell Her*.

(Berlin: Traumton Records, 2016) HVQCD05

Gyémánt Bálint: *True Listener*.

(Budapest: BMC Records, 2017) BMCCD252

Harcza Veronika, Gyémánt Bálint: *Shapeshifter*.

(Berlin: Traumton Records, 2019) HVQCD06

Harcza Veronika, Gyémánt Bálint: *About Time*.

(Freiburg: Jazzhaus Records 2022) JHR215

Gyémánt Bálint: *Vortex of Silence*.

(Freiburg: Jazzhaus Records 2023) LC09471

Koncertek:

2013.10.03. MÜPA - Harcsa Veronika, Gyémánt Bálint
lemezbemutató koncert

2014.12.21. MÜPA FSZ – Bin-Jip feat Erik Truffaz

2016.12.07. Zeneakadémia Nagyterem – Harcsa/Gyémánt
lemezbemutató koncert

2019.06.27. MÜPA - Harcsa Veronika, Gyémánt Bálint
lemezbemutató koncert

2022.11.22. MÜPA - Harcsa Veronika, Gyémánt Bálint
lemezbemutató koncert

2024. MÜPA FSZ Gyémánt Bálint Trio lemezbemutató
koncert

2024.04.12. Bremen (DE) Jazzahead! showcase koncert

2025.05.30. Magyar Zene Háza - Gyémánt Bálint Trio